

Paul Le Blanc: Lenin och vi: Till det förgångna, tillbaka till framtiden

[Artikel från www.europe-solidaire.org, juni 2011. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Jag kommer aldrig att glömma hur en tidigare nära kamrat sa till mig och andra när 1900-talet släpade sig fram under sitt sista decennium, att vår tids utveckling hade förpassat Lenins partiuppfattning till ”historiens sophög”. Ändå kanske det är de dammiga spåren efter den som vi kommer att upptäcka när vi banar oss väg mot den närmaste framtiden. Gnistorna från polemiken bland de som är indragna i den sjudande förnyelsen av forskningen om Lenin antyder att den fortfarande lever.

2008 sa jag, som deltagare i panelen vid ett vänsterforum med titeln ”Lenins återkomst” och under en granskning av det på den tiden snabbt ökande antalet arbeten om Lenin, inklusive Lars Lihs stora och viktiga bok *Lenin Rediscovered* [Lenin återupptäckt]:

På mig verkar det som om denna vetenskap och detta intellektuella grubblande återspeglar att något händer i den bredare sociala och politiska verkligheten. I världen efter 11 september blir de förhärskande ideologierna underminerade av politiska och sociala kriser som ger upphov till upproriska krafter som kanske kan vara beredda att hitta en ny giltighet hos Lenin. Olika sorters konservatism, reformism, anarkism och fundamentalism (sekulär såväl som religiös) har prövats och fortsätter att prövas, och ändå ser de tider vi lever under ut att bara bli allt mer fruktansvärda. Det förefaller osannolikt att detta kommer att förändras, oavsett vilken demokrat eller republikan som blir president i USA senare i år. Det som massor av människor upplever, känner och tänker idag ger den senaste tidens Lenin-influerade arbeten en växande genklang, och de kanske kan hitta en större ”marknad” än vad som tidigare var fallet. Uppträdandet av en sådan vetenskap ... kan innebära att vi står på randen till en renässans för Lenin.¹

Detta verkar ännu mer sant tre år senare. Utan att gå in i detalj på utvecklingen i USA och över hela världen, så ställs den leninistiska frågan ”Vad bör göras?” med allt större ihärdighet. Om något är symposiet om Lars Lihs magnifika *Lenin Rediscovered* – som fanns med i ett nyligen publicerat nummer av *Historical Materialism* – speciellt lägligt, och jag skulle vilja resonera kring det när jag utforskar vissa sidor av den historiska leninismen och dess möjliga tillämplighet idag.²

Insikter av ”aktivister från den trotskistiska traditionen”

I mitt bidrag vid detta symposium applåderade jag det lysande försvar av Lenins klassiker från 1902, *Vad bör göras?*, som Lars’ bok står för, och som i stora drag kan sammanfattas så här:

Teorin och praktiken om förtruppsspartiet, om enpartistaten, är inte (jag upprepar, inte) leninismens centrala tes. Det är inte den centrala tesen, inte ens en särskild tes ... Bolsjevismen, leninismen, hade verkligen centrala teser. En var teoretisk, att kapitalismen oundvikligen skulle falla samman i barbari. En annan var social, att arbetarklassen tack vare sin plats i samhället, sin skolning och sitt antal, var den enda klass som kunde förhindra detta förfall och åter bygga upp samhället. Den politiska handlingen bestod av att organisera ett parti som kunde uppfylla dessa mål. Det var bolsjevismens centrala principer. Den politiska organisationens stelbenthet kom inte från Lenins diktatoriska hjärna utan från en mindre förnämlig källa – den tsaristiska polisstaten. Fram tills dess revolutionen faktiskt började i mars 1917 bestod den framtid som Lenins förutsåg och arbetade för av att upprätta en parlamentarisk demokrati i Ryssland efter brittisk och tysk modell ... Bolsjevismen såg fram mot en parlamentariskt demokratisk regim eftersom

1 Se Paul Le Blanc, ”*Lenin’s Return?*”, på europe-solidaire.org. Den stora boken är Lars Lih, *Lenin Rediscovered: 'What Is to Be Done' in Context*, Leiden: Brill, 2006, och Chicago: Haymarket Books, 2008.

2 Se ”Symposium on Lars Lih’s *Lenin Rediscovered*”, med bidrag från Paul Blackledge, Ronald Grigor Suny, Robert Mayer, Chris Harman, Alan Shandro, Paul Le Blanc och Lars T Lih, *Historical Materialism*, 18.3 (2010), s 25-174.

det var den klassiska marxismens tes: att det var med hjälp av den parlamentariska demokratin som arbetarklassen och hela befolkningen ... skolades och utbildades för övergången till socialismen.

Detta specifika stycke som sammanfattar en hel del av *Lenin Rediscovered*, skrevs faktiskt när Lars var cirka 12 år gammal – fast inte av honom. Det är C L R James' ord.³ Och innan Lars föddes uttryckte James P Cannon något som Lih klargör i *Lenin Rediscovered*, nämligen att Leo Trotskijs och Rosa Luxemburgs kritik av Lenins bolsjevikiska organisation fullständigt missade målet – och Cannon drog slutsatsen att ”riktigheten av Lenins politik bevisades av verkligheten. Lenin byggde ett parti, vilket Luxemburg trots alla sina talanger och begåvning inte lyckades göra, och något som Trotskij inte lyckades göra på grund av sin felaktiga bedömning av mensjevikerna.”⁴

Mer än 30 år innan *Lenin Rediscovered* kom ut betonade även Ernest Mandel delar av det grundläggande resonemang som Lih för fram. I sin klassiska studie från 1970, *Om leninismen*, säger Mandel:

Det leninistiska partibegreppet kan inte skiljas från en specifik analys av det proletära klassmedvetandet, dvs. från förståelsen för att det politiska klassmedvetandet – i motsats till rent ”fackligt” eller ”skrå”-medvetande – växer fram varken spontant eller automatiskt ur den proletära klasskampens objektiva utveckling.

Men han lägger omedelbart till:

Detta begrepp är på intet sätt uppfunnet av Lenin, utan anknyter till en tradition från Engels, genom Kautsky, till den internationella socialdemokratins klassiska doktriner mellan 1880 och 1905.

Han fortsätter med att citera ur den österrikiska socialdemokratins program från 1888-1889 och från en artikel av Kautsky från 1901.⁵

Skälet till att jag gör mig besväret att citera James, Cannon och Mandel är inte bara därför att de är insiktsfulla och upplysande, utan också för att de samtliga är aktivister som är förknippade med den trotskistiska traditionen – ändå hävdar Lars att ”aktivister från trotskistiska traditionen” (som påverkats av Luxemburgs och den unge Trotskijs kritik från 1904 mot Lenin) antar eller åtminstone delvis accepterar Kalla krigs-akademikernas så kallade ”lärobokstolkning” av *Vad bör göras?*, och ger en bild av den som en odemokratisk harang som ser ner på arbetarna, när den i själva verket (som Lars, men också James, Cannon och Mandel skulle förfäktat) är ett djupt demokratiskt dokument som visar ett enormt förtroende för arbetarnas revolutionära förmåga.

De trotskistiskt influerade författare som Lars har pekat på är Tony Cliff, John Molyneux och mig (och i sitt inlägg vid symposiet kastar han också in Marcel Liebman).⁶ Men som jag visade i mitt bidrag vid symposiet har jag inte de uppfattningar som han tillskriver mig. Jag håller med *honom*, och James, Cannon och Mandel, och kommer som ”aktivistisk” vetenskapsman ur denna speciella tradition. Det finns bland de som är förknippade med den trotskistiska traditionen olika sätt att tänka kring de saker som Lars koncentrerar sig på (för att inte tala om andra saker).⁷

3 C L R James, ”Lenin and the Vanguard Party”, i *The C. L. R. James Reader*, red Anna Grimshaw, Oxford UK: Blackwell, 1992, s 327.

4 Jams P Cannon, *The Struggle for Socialism in the "American Century"*, red Les Evans, New York: Pathfinder Press, 1977, s 139.

5 Ernest Mandel, *Om leninismen*, på marxistarkiv.se, s 2.

6 Lih klumpar ihop min *Lenin och det revolutionära partiet*, på marxistarkiv.se, med Tony Cliffs *Lenin, Vol I: Building the Party*, London: Pluto Press, 1975, John Molyneuxs *Marxism and the Party*, London: Pluto Press, 1978, och Marcel Liebmans *Lenins leninism*, på marxistarkiv.se.

7 Charlie Post har uppenbarligen blivit missledd av Lihs påstående när han i ”Party and Class in Revolutionary Crises”, *Against the Current*, #150, januari/februari 2011, hänvisar till min bok *Lenin och det revolutionära partiet* som ”ett bra exempel” på en ”aktivistisk” redogörelse som hävdar att ”Lenin var den förste marxisten i sin

Leninismens väsentligaste kännetecken

Lenins klassiker från 1902 efterlyser en sammansmältning mellan arbetarna och den socialistiska saken, en obeveklig kamp för demokrati (som i slutändan måste kulminera i folkets makt över ekonomin), och skapandet av en verklig, orubblig, demokratisk organisation för att främja denna sak – vars medlemmar inte bara ska fungera som om de vore fackföreningssekreterare utan istället som folktribuner som ska försvara alla förtrycktas sak och hjälpa till att skola arbetaraktivister att leda en revolutionär kamp som ska ge makten åt folket.

”Lenin var en ortodox marxist” sa Cannon en gång när han såg tillbaka på Lenins skrifter från den tidiga *Iskra*-perioden. ”Detta faktum är uppenbart från varenda sida i hans skrifter.”⁸ Som Lars så övertygande har visat så personifierades det man kan kalla en ”ortodox marxism” i början av 1900-talet teoretiskt allra bäst av Karl Kautsky från det tyska socialdemokratiska partiet, vars skarpsinniga litterära bidrag på ett djupgående sätt påverkade alla ryska marxister – mensjeviker såväl som bolsjeviker, men på sätt och vis Lenin mest av alla.

Men – till skillnad från mensjevikerna och slutligen även till skillnad från Kautsky - var Lenin och bolsjevikerna beredda att följa konsekvenserna av den revolutionärt marxistiska linjen till slutet. Det är inte så att Kautsky och mensjevikerna på något sätt ”glömde bort” de marxistiska idéer som Lenin och hans kamrater ”kom ihåg” – men de tvingades anpassa sig, kompromissa.⁹

När mensjevikerna på grundval av ett dogmatiskt vidhållande av uppfattningen att Ryssland bara kunde genomgå en borgerligt-demokratisk omvandling (att en proletär socialistisk revolution inte skulle stå på dagordningen förrän många år senare) så tog de ställning för en allians mellan arbetare och kapitalister, vilket givetvis skapade ett tryck som tvingade dem att kompromissa om marxismens klasskampsinnehåll.

1910 stod det klart för Kautsky att han skulle förpassas till marginalen i den alltmer byråkratiskt konservativa tyska socialdemokratiska rörelsen, om han inte subtilt men allt mer vattnade ur sitt skenbart otvetydiga och värtaliga engagemang för den revolutionära marxismen. 1914 stödde det tyska socialdemokratiska partiet Kaiserns imperialistiska krig, och 1917 stödde det dennes regim mot den bolsjevikiska revolutionen, och därmed var Kautsky fullständigt komprometterad.

Det särskilda med Lenins bolsjeviker är att de inte kompromissade, de följde envist konsekvenserna av den revolutionärt marxistiska linjen ända till slutet – vilket uttrycktes i *Vad bör göras?, Stat och revolution* och så många andra av Lenins skrifter.¹⁰

Det finns ytterligare ett bidrag som Lars börjar göra i *Lenin Rediscovered* och som också återfinns i hans mycket utmärkta nya och alltför korta Leninbiografi.¹¹ I skarp motsättning till ”lärobokstolkningen” var bolsjevikerna på intet sätt ”Lenins egen fraktion”, eftersom det fanns en avsevärd intern demokrati. ”Det fanns olika tendenser inom bolsjevikfraktionen” inklusive viljestarka kamrater, och ”ibland polemiserade en del av dem öppet mot Lenin.”¹² Denna beskrivning skrevs när Lars var sex

generation som förstod, att utan en medveten självorganisering av revolutionärerna skulle inte arbetarnas kamp spontant leda till ett revolutionärt maktövertagande” (s 39, 41 not 16). I själva verket påstod jag att andra marxister ur Lenins generation delade denna uppfattning, och pekade speciellt på Julius Martov, Rosa Luxemburg och Karl Kautsky (se *Lenin och det revolutionära partiet*, s 30, 35, 63, 129).

8 James P Cannon, *The Left Opposition in the US 1928-31*, red Fred Stanton, New York: Monad Press/Pathfinder Press, 1981, s 332.

9 Detta besvarar en kommentar i Lars Lihs ”Lenin Disputed” i *Historical Materialisms* ovan nämnda symposium, s 131: ”Enligt Le Blanc glömde mensjevikerna ... att arbetarklassen inte automatiskt eller spontant var en kraft för den socialistiska revolutionen...” Lars härleder detta från min kommentar att ”Lenin var en av de få ledarna i *Iskra*-strömningen som var beredd att följa konsekvenserna av inriktningen till slutet” – och förvränger tyvärr min avsikt.

10 För en övergripande samling av Lenins skrifter som stämmer med detta resonemang, se V I Lenin, *Revolution, Democracy, Socialism: Selected Writings*, red Paul Le Blanc, London: Pluto Press, 2008.

11 Lars Lih, *Lenin*, London: Reaktion Books, 2011.

12 James P Cannon, *Speeches to the Party: The Revolutionary Perspective and the Revolutionary Party*, New York:

är gammal, och även här citerar jag inte Lars Lih utan istället James P Cannon. Faktum kvarstår att Lenin ibland röstades ner av sina kamrater. Det är så demokrati fungerar.

Det olyckliga med Lars' långa bidrag till *Historical Materialisms* symposium är att han missar ett tillfälle – kanske på grund av att han befann sig alltför mycket på defensiven för att bemöta sina olika kritiker. Han tillåter sig inte att analysera (eller ens helt och fullt kännas vid) innebörden i den debatt som bröt ut bland bolsjevikerna under revolutionsåret 1905. En del av problemet är att vissa av de Trotskij-influerade ”läroboksanhängarna” – i synnerhet Marcel Liebman men också Tony Cliff – utnyttjar utvecklingen 1905 för att hävda att Lenin under inverkan av de revolutionära händelserna övergav sina elitistiskt auktoritära tendenser i *Vad bör göras?*, som de tillsammans med Kalla krigs-akademikerna påstod fanns där.

Debatterna mellan Lenin och en del av hans bolsjevikiska kamrater framställs som en konflikt mellan honom och de som fortfarande vidhöll den gamla pamflett som han nu avvisade. Det förekom definitivt diskussioner bland bolsjevikerna 1905, och eftersom jag är benägen att ta dessa diskussioner på allvar, så klumpar han ihop mig med Cliff och Liebman. Han gör oss alla till åtlöje genom att påstå att vi framställer ett knasigt scenario som han kallar ”Lenin mot bolsjevikerna”.¹³ Men verkligheten är mycket mer intressant än så – en mycket viktig demokratisk debatt *bland* bolsjevikerna, där Lenin förenade sig med vissa kamrater och mot andra. De är oense om hur man ska tillämpa de övergripande perspektiv man kommit överens om (och som bland annat uttrycks i *Vad bör göras?*) på en snabbt föränderlig verklighet.

Som jag konstaterade i min bok *Lenin och det revolutionära partiet* ”böjde” Lenin verkligen ”pinnen åt andra hållet”, bort från en av sina tidigare formuleringar från 1902 [då han vidhöll att det socialistiska medvetandet måste tillföras arbetarna från utanför arbetarklassen], och skrev nu att ”[a]rbetarklassen är instinktivt och spontant socialdemokratiskt sinnad, och socialdemokratiens mer än tioåriga arbete har redan i hög grad bidragit till att förvandla denna spontanitet till medvetenhet.”¹⁴ Men även om förändringen av denna speciella formulering ingalunda utgör en vändning bort från de grundläggande åsikterna i *Vad bör göras?*, så återspeglar den faktiskt en annorlunda betoning av vad som faktiskt gjordes 1905, en nyorientering som inte helt och fullt accepterades av en del av hans kamrater.

Öppning för masskamp och demokrati

Lenins skrifter och redogörelserna från flera personer på scenen – inklusive Lenins kamrat och livsledsagarinna Nadezjda Krupskaja och även Solomon Schwarz, en bolsjevikisk agitator som senare blev mensjevik, och som båda berättar i stort sett samma historia – tyder på att Lenin och en del av hans kamrater ville öppna den bolsjevikiska organisationen så att arbetarna i mycket större utsträckning kunde lägga sig i den praktiska verksamheten och beslutsfattandet.¹⁵ Det hade varit svårt under de diktatoriska förhållandena i det tsaristiska Ryssland före 1905, men de revolutionära upproren hade öppnat mycket mer utrymme för ett demokratiskt deltagande på samma gång som det också drog in betydligt fler arbetare i den revolutionära inflytelsesfären.

Pathfinder Press, 1973, s 186.

13 Lih, ”Lenin Disputed”, s 147-157; Tony Cliff, *Lenin, Vol I: Building the Party, s 168-183; Marcel Liebman, Lenins leninism*, s 46-55.

14 Paul Le Blanc, *Lenin och det revolutionära partiet*, s 96. Lih förvandlar min kommentar om den förändrade formuleringen till ett påstående att jag tror att han lämnar sin ”ståndpunkt” i *Vad bör göras?* – vilket faktiskt inte är vad jag säger. Han påstår också att jag har fel om ”yrkesrevolutionärernas roll” i artikeln ”*Om partiets reorganisering*” från 1905 (Lih, ”Lenin Disputed”, s 155, 154). Men en noggrann genomläsning av artikeln visar att han uttryckligen hänvisar till ”partifunktionärer” och ”socialdemokratiska intellektuella” (till exempel sid 2 och 5, [i artikeln på marxistarkiv.se]), det som kom att bli känt som ”yrkesrevolutionärer”.

15 Lih nämner Schwarz men undviker tyvärr att verkligen bry sig om vad han skriver. Det är icke desto mindre en viktig källa – Solomon M Schwarz, *The Russian Revolution of 1905: The Workers' Movement and the Formation of Bolshevism and Menshevism*, Chicago: University of Chicago Press, 1967.

Krupskaja för fram en generalisering om det som i en av översättningarna av hennes memoarer kallas ”kommittémän” och i en annan ”Komitetsjik” och i Lih *Lenin Rediscovered* ”praktiki” – funktionärer med viss intellektuell förmåga som arbetade i hemliga revolutionära kommittéer och övervakade det praktiska arbete som var avgörande för partiets funktionssätt, i synnerhet inom arbetarrörelsen. 1930 års översättning av Krupskajas memoarer framställer det så här:

En ”kommittéman” var vanligen en ganska självsäker man. Han såg vilket enormt inflytande kommitténs arbete hade på massorna. ”Kommittémannen” erkände som regel ingen demokrati inom partiet. ”Demokrati leder bara till häktningar. Vi är ju ändå bundna till rörelsen”, brukade ”kommittémännen” säga. De föraktade alltid i hemlighet partiarbetare utomlands, som enligt dem ingenting hade att göra och bara grälade sinsemellan. ”De skulle sättas i arbete under ryska förhållanden”, menade ”kommittémännen”. De ville inte domineras av utlandscentret. De ville heller inte veta av några nymodigheter. De varken ville eller kunde anpassa sig till de snabbt förändrade förhållandena.

Under perioden 1904-1905 utförde ”kommittémännen” ett enormt arbete, men många hade stora svårigheter att anpassa sig till förhållanden som innebar växande legala möjligheter och öppna kampmetoder.¹⁶

Det är inte så att Lenin på något sätt blev antibolsjevikisk, men han och många andra bolsjevikerna inledde verkligen en hård debatt med sina ”kommittémän” för en ökad organisatorisk öppenhet, och i synnerhet en dramatisk ökning av antalet upproriska arbetare i de bolsjevikiska kommittéerna – medan kommittémännen upplevde att deras rutiner fungerade alldeles utmärkt och var helt mot det. Frågan handlade inte om de grundläggande tankarna i *Vad bör göras?* var riktiga eller ej – båda sidor var överens om dessa tankar – utan om hur man skulle förstå och tillämpa dessa tankar under de dramatiskt förändrade förhållandena.

Eftersom jag på ett positivt sätt citerar Krupskaja, Lenin och andra om detta menar Lars i sitt symposium att jag är ”fientlig” mot bolsjevikaktivisterna inne i Ryssland, *praktiki*, och att jag anammar en variant på den fientliga ”lärobokskritiken” av *Vad bör göras?* – men det är inte alls fallet.¹⁷ Det finns inget bolsjevikfientligt i att ta upp och debattera taktiska och organisatoriska meningsskiljaktigheter, och Lenin är inte den enda bolsjevik som intog de ståndpunkter han gjorde 1905 – även om han och hans anhängare blev nedröstade vid den konferens då de gjorde det. Men på mig verkar det som om bolsjevismen fortsatte att utvecklas, och den utvecklades till stor del i den riktning som Lenin argumenterade för. Sådant händer i en frisk, demokratiskt aktivistisk organisation. Diskussioner kulminerar i beslut som genomförs, prövas i praktiken och därefter revideras om det behövs.

I en fotnot till sitt symposieinlägg ställer Lars en annan mycket intressant fråga, och hävdar att han ”inte ser någon anledning att anta att emigranten Lenin hade en mer realistisk syn på de faktiska omständigheterna i Ryssland än de bolsjevikiska *praktiki*”.¹⁸ Möjligheten att Lenin kunde ha fel om något viktigt är – förefaller det mig – inte bara tänkbart utan en avgörande del av ett riktigt sätt att närma sig Lenins tänkande och praktik. Jag är inte övertygad om att han hade fel i detta exempel, av en orsak som jag strax ska återkomma till, men det faktum att en majoritet av hans kamrater kunde tänka så och kunde säga det högljutt och rösta ner honom vid en bolsjevikkonferens visar – tycker jag – att Lenins organisation var kvalitativt annorlunda och bättre än vad de ”lärobokstrognä”

16 Nadezjda Krupskaja, *Lenin*, på marxistarkiv.se, s 57.

I *Lenin och det revolutionära partiet* och i mitt bidrag vid *Historical Materialisms* symposium använde jag Nadezjda Krupskaja *Reminiscences of Lenin*, översatt av Bernard Isaacs, New York: International Publishers, 1970, s 124-125. Eftersom Lih uttryckte att han inte var nöjd med översättningen har jag därför använt en annan översättning här, (*Memoires of Lenin*, volume 1, översatt av Eric Verney, New York: International Publishers, 1930, s 137-138) – båda översättningarna är likartade vad gäller de frågor som diskuteras här. [Den svenska översättningen är daterad 1976 – ö.a.]

17 Lih, ”Lenin Disputed”, s 148, not 93.

18 *Ibid*, s 153, not 108.

antileninisterna vill få oss att tro

Att skapa ett revolutionärt parti

Efter att dammet hade lagt sig efter nederlaget för det antitsaristiska upproret 1905-1906 växte det fram en annan diskussion i den bolsjevikiska organisationen, som innefattade en del av samma tankar och personer men under en väldigt annorlunda period – en period av förtryck och reaktion och relativ stabilisering, en debatt som sträckte sig från 1907 till 1911. Den ledde slutligen till en splittring, ledd av Alexander Bogdanov (Lenins näst högste chef), av bolsjeviker som inte vare ense med Lenin. Så här framställer Krupskaja, en ”Lenin-lojalist” om det fanns någon sådan, det:

Bolsjevikerna måste vara järnhårda och oböjliga, ansåg de. Lenin menade att detta var fel. En sådan synpunkt skulle leda till att man avstod från allt praktiskt arbete och isolerade sig från massorna i stället för att organisera dem med hjälp av aktuella uppgifter i det levande livet. Inför revolutionen 1905 utnyttjade bolsjevikerna varje legal möjlighet för att slå sig fram och leda massorna under de mest svåra förhållanden. Med början från kampen för tevattnen och ventilation ledde de steg för steg massorna mot ett väpnat folkuppror. Förmåga att anpassa sig till de svåraste förhållanden och samtidigt förbli principerna trogen och inte uppge de revolutionära positionerna – detta var leninismens traditioner.¹⁹

Lenin och hans anhängare menade att man måste ”skapa ett sådant revolutionärt arbetarparti, som vägledades av ett verkligt användande av den socialistiska teorin och en vetenskaplig analys, och drog in ett allt större antal arbetande människor i en högt medveten kamp mot alla former av förtryck. Det måste skapas med hjälp av de mest ihärdiga, seriösa och konsekventa ansträngningar från de revolutionära socialisternas sida. Arbetarklassen skulle inte automatiskt bli en kraft för den socialistiska revolutionen, men den kunde utvecklas till en sådan kraft med hjälp av ett seriöst revolutionärt arbetarparti. Ett sådant parti – som gjorde tidigare lärdomar, en avancerad samhällsteori och en bred social blick tillgänglig för ett allt större antal arbetare – skulle vara en avgörande del i arbetarklassens egen utbildning och självorganisering, och hjälpa till att utveckla arbetarklassens spontana impulser fram mot demokrati och socialism till en sammanhängande, välorganiserad och mäktig politisk kraft.”²⁰

Om vi åter riktar uppmärksamheten mot framtiden så förefaller det mig som om det är den sorts organisation vi behöver utveckla idag – en demokratisk gemenskap av aktivister som delar ett gemensamt revolutionärt socialistiskt perspektiv och program, demokratisk och kritiskt sinnad men som också fungerar som en sammanhängande politisk enhet som är indragen i arbetet att bygga en samhällelig masskamp och ett socialistiskt massmedvetande inom den stora arbetarmajoriteten. Jag vill avsluta med några tankar om ”vad som bör göras” för att utveckla denna process.

I stället för att skapa vårt eget universum i vänstergrupper och nätverk (som är just det som vi ser Lenin argumentera mot) måste vi bli en del av, och hjälpa till att utveckla, en mer omfattande proletär subkultur som är nödvändig för att en bred förtrupp inom arbetarklassen ska få ett revolutionärt medvetande eller till och med ett klart klassmedvetande i marxistisk [mening].

Ett sådant skikt fanns och utvecklades åtminstone från slutet av det amerikanska inbördeskriget 1865 till Andra världskriget och dess omedelbara efterdyningar. Det hade ett stort inflytande och stor betydelse under den amerikanska arbetarklassens historia. Under en period av drygt två decennier efter slutet av Andra världskriget försvann denna radikala proletära subkultur och de materiella villkor, den samhällsekonomiska verklighet som vidmakthöll denna subkultur, detta radikala klassmedvetande. Jag diskuterar detta ganska utförligt i min senaste bok *Work and Struggle: Voices from*

19 Nadezjda Krupskaja, *Lenin*, s 75.

20 Detta är ett stycke ur min bok *Lenin och det revolutionära partiet* (sid 60) som Lars med gillande citerade i sin egen bok (Lih, *Lenin Rediscovered*, s 20) – jag tror att vi grund och botten står på samma grund.

US Labor Radicalism [Arbete och kamp: röster från en radikal amerikansk arbetarrörelse].²¹

Den verklighet som utvecklas idag verkar öka möjligheterna för att på nytt bilda en radikal proletär subkultur och skikt av klassmedvetna inom den amerikanska arbetarklassen, en förutsättning för något som liknar Lenins revolutionära parti. Diskussioner som dessa, en mångfald olika skolande och kulturella aktiviteter, men också verklig kamp mot krig, för ekonomisk rättvisa, för mänskliga rättigheter, kan skapa den subkultur och det medvetande och det proletära förtruppsskikt som är nödvändigt för leninismens pånyttfödelse.

21 Paul Le Blanc, *Work and Struggle: Voices from US Labor Radicalism*, New York: Routledge, 2011, s 1-59.